

Наталія МУСІЄНКО

ДОСЛІДНИК МІСЬКОГО ПРОСТОРУ

Анотація. Аналізується академічний доробок Блера Рубла, американського вченого-урбаніста, першого почесного доктора Інституту проблем сучасного мистецтва НАМ України. Зокрема, його дослідження перформативних мистецтв як каталізаторів трансформації конфліктних зон у містах на центри культурних інновацій.

Ключові слова: Міський простір, перформативні мистецтва, культурна дипломатія.

Розвиток креативних мистецьких процесів у міському просторі, а також їхній зв'язок із глобальними міграційними процесами, свідчить про їхнє сприяння взаєморозумінню між різними представниками урбано-спільнот. Народженні цим креативом культурні продукти стають рекламою міст та приваблюють туристів, що в свою чергу сприяє не тільки економічному розвитку, але є очевидним проявом культурної дипломатії в обох її напрямках: зовнішньому та внутрішньому. А отже, ті громадяни, що сьогодні наполегливо виступають за збереження культурної спадщини своїх міст, ті, хто створюють новітні урбано-мистецькі об'єкти, і, звичайно, ті, хто намагається з'єднати новочасні та старовинні тенденції під постмодерним кутом зору, — всі вони, власне, втілюють засадничі ідеї культурної дипломатії: сприяють порозумінню через мистецтво і культуру. Дослідження цих креативних урбаністичних процесів є новим цікавим виміром академічної складової культурної дипломатії.

Американський вчений-урбаніст Блер Рубл у своїх роботах аналізує саме місто в його багатоманітності й акцентує увагу на мистецьких проявах і тенденціях. Рубл є віце-президентом Міжнародного центру підтримки науковців імені Вудро Вілсона у Вашингтоні (Wilson Center), де впродовж десятиліть керує урбаністичними дослідженнями.

Блера Рубла добре знають в Україні: у 2012 році він став першим почесним доктором Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України (ІПСМ НАМ України) в Києві. Кілька десятиліть Рубл очолював Інститут Кеннана (Kennan Institute) Центру Вілсона й 1998 року заснував його Київський офіс, який відтоді успішно працює, зокрема, є промоутером і розробником концепції культурної дипломатії в Україні, займається питаннями гуманітарної політики України та музейної реформи.

У 2012 році ІПСМ НАМ України та Інститут Кеннана підписали договір про співпрацю, в рамках якої відбулися такі міжнародні мистецькі проекти:

– Проект «Пам'ять безсвідомого» Віктора Сидоренка у Міжнародному центрі підтримки науковців імені Вудро Вілсона (Вашингтон, США, червень–жовтень 2016 року).

– Мультидисциплінарний проект «Мистецтво Майдану» (з вересня 2014 року по т. ч.), який складається з книги Наталії Мусієнко «Мистецтво Майдану» та Мандрівної виставки українських художників [1, с. 241], що була представлена в 16 локаціях: в Україні, США, Нідерландах та Великій Британії. Перша її закордонна презентація відбулась у Центрі Вілсона і тривала з 18 лютого по 30 квітня 2015 року.

– Проект «Художник і місто» (2012–2013) став першим успішним досвідом співпраці ІПСМ з Інститутом Кеннана (США). Він складався дослідження Наталії Мусієнко «Художній простір Києва» [7] та виставки робіт Гліба Вишеславського та Мар'яна Луніва, а також серії круглих столів та обговорень вказаної проблематики. Зокрема, публічної лекції Блера Рубла і презентації його книги «Ю-стріг» [8] в ІПСМ.

Аналізуючи проблеми розвитку Києва, науковець зокрема зауважив: «Київ увійшов у пострадянський період з унікальними активами у вигляді зелених зон, тим людським капіталом, який швидко був знищений задля короткочасної вигоди деяких. Певна річ, це наслідок того, що на перший план висувається отримання прибутку купкою людей замість важливої довготермінової вигоди більшості, стратегія, яка нині, на жаль, перебуває в центрі планів українського політикуму та бізнесу» [2].

Говорячи про Київ, і, взагалі, про вплив городян у місті, Блер Рубл підкреслює необхідність обговорень творення і облаштування міського простору, адже: «По-перше, можуть з'явитися гарні ідеї. Люди, які живуть у певному місці, цілком природно можуть щось таки знати про місце свого мешкання. По-друге, під час дискусії можна зупинити й відкинути погані ідеї, а це не менш важливо. Паралельно можуть виникати й гарні ідеї також, але зазвичай — це дещо середнє: і не хороше, і не погане. По-третє, при обговоренні люди відчують, що їхнє майбутнє пов'язане з майбутнім того місця, де вони живуть. Так вони стають громадянами й громадянками, у них виникає відчуття приналежності, вони відчують відповідальність за те, що відбувається. Це, однак, не означає, що всі битви буде виграно, але значить, що у вас є реальні громадяни, і що це буде початок чогось, що може далі стати дуже продуктивним. Тож дискусії довкола пам'яті, пам'ятників, забудови, транспорту, різних інших проблем справді доводять необхідність таких обговорень. І особливо це стосується пострадянських міст, де не розвинена традиція присутніх дискусій». [6, с. 55].

Українською мовою перекладені такі праці вченого: «Прагматизм і плюралізм як рушії розвитку великого міста (Чикаго “позолоченої доби”, Москва “срібного віку” та Осака епохи Мейджі)» [3], «Капітал розмаїтості. Транснаціональні мігранти у Монреалі, Вашингтоні та Києві» [4], «Новітнє право на українське місто» [5].

Блер Рубл і Віктор Сидоренко в майстерні художника. Київ, 15 жовтня 2011 року

Після відкриття виставки «Пам'ять безсвідомого». Офіс Блера Рубла в Центрі Вілсона. Вашингтон, 8 червня 2016 р. Зліва направо: Ольга Іванова (українська дипломатка), Віктор Сидоренко, Наталія Мусієнко, Блер Рубл

Ендрю Сілі та Блер Рубл — віце-президенти Центру Вілсона. Відкриття Мандрівної виставки українських художників, присвяченої Майдану. Центр імені Вудро Вілсона, 18 лютого 2015 року

Блер Рубл і Віктор Сидоренко в ІТСМ НАМ України. 1 червня 2012 року

Дослідження міського простору потребує ґрунтовних досліджень. Такими є роботи Блера Рубла, зокрема, його остання книга «Муза міського шаленства: Як перформативні мистецтва парадоксально перетворюють охоплені конфліктами міста на центри культурних інновацій» [9]. Це збірка елегантних есеїв-досліджень, у якій автор намагається знайти відповіді на виклики урбаністичної різноманітності, конфліктності та креативності шляхом вивчення оригінальних музичних і театральних явищ у конкретних містах у певні часові періоди. Різні перформативні мистецтва: опера, танець, театр, музика — досліджуються у книзі як прояв креативних процесів міського життя.

Йдеться про міста, в яких швидкі соціально-економічні та політичні перетворення підштовхнули спільноти до нагального переосмислення власної ідентичності. Книга досліджує відносини між творчими особистостями, які намагалися визначити ідентичність своєї громади, та урбаністичними музами, що їх надихали, проте не аналізує мистецтво, яке вони створили. Іншими словами, це книга про міське середовище, а не про перформативні мистецтва. Автор називає свій вступ увертюрою, а розділи — актами, самою вже структурою підкреслено поєднуючи мистецтво, місто і науку.

Книга складається з передмови, вступу-увертюри, трьох розділів-актів, кожний з яких містить дві-три глави чи радше — дії, згідно з перформативною презентацією автора. Завершує роботу післямова-на біс. У роботі зібрані наукові розвідки Блера Рубла, його спостереження та висновки про креативність міст, що є актуальною темою сучасної гуманітаристики. Окреслюється важливий і досі малоартикульований сюжет у контексті досліджень культурної дипломатії, а саме її роль у креативному розвитку міст. Адже місто є одночасно і суб'єктом, і об'єктом культурної дипломатії. Книга Блера Рубла розкриває нові сенси, робить вагомі висновки, а головне — прокладає шлях новим дослідженням.

У своїх наукових спостереженнях Блер Рубл вказує на два основні урбаністичні тренди, які одночасно є і викликами, і шансами для міст. Перш за все, великі глобальні міста, такі як Нью-Йорк, Лондон, Токіо тощо, ставши активними учасниками глобальної економіки, починають ніби автономне існування й орієнтуються радше одне на одного, ніж на власну країну. По-друге, більшість населення нашої планети вже проживає у містах, і процес переселення пришвидшується, інколи з катастрофічними наслідками, як наприклад, в Африці, де міста не спроможні розмістити всіх мігрантів, і там вирують епідемії та страшна бідність. У часи масової міграції селян до міст Європи та Північної Америки для них були створені робочі місця, проте цього не було зроблено в сучасній Африці. Дуже цікавим є процес гіперурбанізації Латинської Америки, яка має позитивний досвід вирішення багатьох проблем урбанізації. Сьогодні, у час великої міграційної хвилі до Європи, досвід дослідника цієї проблематики дуже важливий. Людські долі й важкі рішення,

тривоги і конфронтації — в якийсь момент знову стануть, як це і було в історичному контексті, поштовхом для народження музи, музи міського шаленства.

На особливу увагу заслуговує ґрунтовний науково-довідковий апарат книги, що містить детальні бібліографічні нотатки до кожного розділу, а також вичерпний іменний покажчик. [9, с. 531–642]. Власне, це така собі безцінна книга в книзі, що свідчить про глибину і масштаб наукової праці. Саме з неї починають знайомство з працею більшість науковців, тестуючи в такий спосіб цінність видання.

Упродовж своєї наукової кар'єри Блер Рубл вивчав різні міста: Київ та Одесу в Україні; Петербург, Москву, Ярославль, Єкатеринбург у Росії, Монреаль у Канаді, Осаку в Японії, а також Нью-Йорк, Новий Орлеан, Чикаго і Вашингтон у США. Він зібрав яскравий і глибокий науковий матеріал: дослідження в часі та просторі. У передмові до книги автор підкреслює, що надихався думкою, що у XXI столітті людство має запобігти жахам століття XX. А через те, що більшість людства сьогодні проживає у містах, саме тут важливо навчитися жити разом, не нищачи одне одного. Дослідження міст спонукало автора до філософського переосмислення глибших питань людського існування.

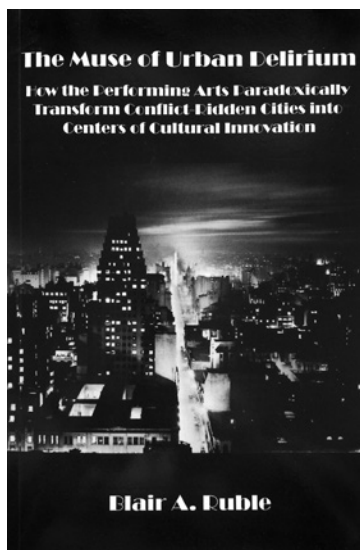
Вчений доходить висновку, що через свою ущільненість і різноманітність міста стають природним середовищем для культурної креативності: коли краса може створюватися серед огидної потворності. Про те, що вірші насправді ростуть зі сміття, колись дуже влучно сказала Анна Ахматова.

Рубл шукає і знаходить саме позитивні аспекти у складному процесі розвитку міста, в його урбаністичному шаленстві, що веде до культурних інновацій: і для прикладу бере театр Говарда на Ю-стріт у Вашингтоні. Театр, який відкрив свої двері у 1910 році і був першим театральним закладом, що просував афроамериканські п'єси. Він став культовим для кількох поколінь афроамериканців: тут призначалися перші побачення, тут спліталися долі. Цей театр, його бурхливий розквіт і сумний занепад, стає важливою частиною дослідження вченим змін міського середовища Вашингтона, і власне його афроамериканського серця, що б'ється на Ю-стріт. Тому відновлення роботи знаменитого театру у квітні 2012 року стає для Блера Рубла, за його власними словами, найкращим днем життя у Вашингтоні, де автор провів уже кілька десятиліть.

Один з підрозділів на початку книги називається «Одеса як натхнення». Це виглядає абсолютно логічним, бо якщо і шукати музи міського шаленства — то неодмінно в Одесі. Дослідник пунктирно, але дуже точно зображає мультикультурний коктейль цього яскравого міста, його унікальну калейдоскопічність, порівнює Одесу з Новим Орлеаном. З ним важко не погодитись: вулиця Порто-Франківська, яка огинає центральну частину Одеси, нагадує нам про «вільну гавань» (porto franco). На початку XIX століття тут була зона вільної безмитної торгівлі, яка дала поштовх швидкому розвитку порту й міста, але жила за власними суворими законами, а вітер небезпеки гуляв нею навіть при спокійному морі. Звідси

Блер Рубл читає лекцію в ІПСМ НАМ України. 1 червня 2012 року

Обкладинка книги Блера Рубла «Муза міського шаленства»

відправлялися кораблі й до порту Нового Орлеану, де окрім простих моряків, зупинялися на відпочинок пірати і работорговці, де з дверей барів і ресторанів лунала музика, де народився джаз, і сам його батько з чорною шкірою та французьким іменем — Луї Армстронг.

Відомий знавець і поціновувач джазу, Блер Рубл, підкреслює, що Новий Орлеан це також і госпел, і рок-н-рол, і хіп-хоп, а пізніше — реп тощо. Як не випадкова калейдоскопічність Одеси, так само закономірна унікальна, неймовірно плідна й музична атмосфера Нового Орлеану, що живиться резонуючим коктейлем з культур: корінних американських народів, європейців, африканців, а також вихідців з Карибських островів. Вони разом живуть і творять у цьому місті, зустрічаючись у школах, церквах, лікарнях, барах. Разом сміються голосно й заливчасто, особливо на славетному зимовому карнавалі «Марді Гра» (*франц.* Mardi gras — «жирний вівторок»), що, як і європейські карнавали, колись знаменував собою веселощі перед Великим постом. І разом протистоять щоденним жорстким проблемам сьогодення. Музика в Новому Орлеані — це як література в Одесі, — візитівка міста, спосіб його зрозуміти, а також порозумітися, знайти спільну мову. Історія цих двох міст — яскраве свідчення того, як міське різноманіття живить людську творчість.

Учений досліджує взаємодію міста й мистецтва. Вступ-увертюра готує читача до захопливої подорожі різними містами світу, заглядаючи до небезпечних районів і навіть сумнівних закладів, де вирують пристрасті й народжується мистецтво. Автор ґрунтовно доводить тезу, що часто на вістрі конфлікту соціальної трансформації та соціального різноманіття під впливом ущільненості міського життя генеруються нові способи його бачення й осмислення, у тому числі — креативні. Старі моделі переоплаваються у нові мистецькі візії, образи та культурні продукти.

Перший розділ книги — точніше, акт авторського перформансу, називається «У пошуках бароко» [9, с. 137–357] і починається з яскравої розповіді про Неаполь — «населений дияволами Рай». Можливо, ідея перевтілити академічні розділи в оперні акти пов'язана з акцентом на опері, і саме неаполітанській. Раптове переключення з італійського Неаполя на японську Осаку в другій главі-дії стає повною несподіванкою для читача, що вже заглибився в оперні нюанси, смакує історію про оперу-буф і раптом потрапляє до театру Кабукі. Кожен акт завершують сценічні нотатки, де Блер Рубл підсумовує свої думки. Автор парадоксально порівнює оперу і театр Кабукі: вони не впливали одне на одного, ба більше, практики кожного жанру, може, й не знали про існування іншого, і все ж таки, виявляється, вони мають багато спільного у формі, змісті й етапах розвитку. Чому? Частково через їхню невіддільність від міського життя. Опера і театр Кабукі були продуктами глибоких та невіршених конфліктів двох різних суспільств у період драматичних змін. Вони дали можливість цим суспільствам зініціювати діалог про майбутнє і були фундаментально урбаністичними.

Другий акт книги має назву «Береги сучасності» і складається з трьох дій. Після мандрівки Європою й Азією, Неаполем та Осакою, автор переносить читача до Америки — спочатку Південної: Аргентини, Буенос-Айреса, а потім до Північної, до свого рідного міста Нью-Йорка.

Очевидно, що Буенос-Айрес — це танго. А історія танго — це історія екзилів. Танго народилось у бідних іммігрантських поселеннях південної частини Буенос-Айреса, у ньому злилися негритянські корені, культура гаучо, іспанські, італійські, африканські мотиви та впливи іммігрантів з країн Європи. Кубинська хабанера, кандомбе, андалузьке танго, мілонга, європейські мазурка й полька: плавильний котел Буенос-Айресу змішав усе й утворив геніальний символ космополітичного міста, який швидко підкорив світ. Танго, підкреслює Блер Рубл, це явище, коли урбанокультура і столичне місто штовхають в обійми людей, які ледве терплять одне одного. Складне і часом бруральне, танго є прекраснішим за будь-що інше. І ця краса породжена ненадійністю та шаленством життя в місті, де так швидко кружляє калейдоскоп культурних відмінностей.

Рідний для автора Нью-Йорк більше за будь-яке місто у світі асоціюється з міським шаленством та мистецьким хуліганством. Новому Амстердаму, Британському Нью-Йорку, Лондону Нового світу, врешті — американській метрополії, вчений присвячує дві глави-дії своєї книги. Він досліджує артистичний багаж, який іммігранти везли з собою до цього міста, і як разом з ідентичністю самого Нью-Йорка формувалася ідентичність його мистецтва, зокрема перформативного. Нью-Йоркський музичний театр переріс свої витоки європейської музичної комедії і як результат народився знаменитий Бродвей. Важливо підкреслити, що Блер Рубл досліджував також імміграційні процеси: у фокусі його розвідок людські хвилі, що підштовхують, народжують та акумулюють хвилі мистецькі. На прикладі Нью-Йорка вчений показує наскільки ці людські хвилі були етнічно різнобарвними і як вони перепелелися у вимірі мистецтва. Адже саме Буенос-Айрес та Нью-Йорк є квінтесенцією Нового світу. Обидва міста були віддаленими форпостами імперій, і навіть після здобуття незалежності їхні еліти шукали схвальних реакцій у Європі, хоча у той самий час весь свій прибуток і багатства отримували завдяки ресурсам та новим технологіям у Новому світі. В обох містах зумовлений урбаністичними змінами та економічною трансформацією хаос щоденного життя надихав креативні натури на новітні мистецькі пошуки. *Муза міського шаленства* народила танго й музику. Важливо, підкреслює Блер Рубл, що обидві метрополії заклали стандарти мультікультурного динамізму, в яких мистецтво відтворювало новітнє розуміння, що таке бути аргентинцем чи американцем.

Швидкий розвиток технологій змінив розуміння і психологічне відчуття міграційних процесів: люди пересуваються швидше, завдяки інтернету нівелюється відчуття відстані, політики почали використовувати голограми під час політичних

кампаній, у такій спосіб перебуваючи одночасно на кількох майданчиках у різних кінцях країни. Фізично переїхавши до Вашингтона, людина вже абсолютно не відчуває відірваності від рідного міста. Мегаполіси досі залишаються міграційними центрами, проте багато акцентів змінилося, і передусім сама сутність буття мігранта. Блер Рубл звертає увагу на те, що змінилося саме визначення міграції, змінилися спосіб пересування і значення цих переміщень. На його думку, рішення людини через несприятливі економічні умови переїхати з Києва до США вже не є коректним визначенням міграції. Зрозуміло, що зміна сутності міграційних процесів і самовідчуття мігрантів знаходитиме нові мистецьки вираження і прояви, сприятиме народженню нових яскравих і більш космополітичних культурних явищ.

Третій акт «Дайте демонам відпочити» [9, с. 361–521] аналізує Кейптаун та Єкатеринбург. Авторське порівняння у кожному розділі віддалених одне від одного міст має на меті виявити основні тенденції глобального урбаністичного розвитку. Вчений коментує, що Кейптаун та Єкатеринбург є продуктами колоніальних проєктів одних з найжорстокіших соціальних і політичних експериментів ХХ століття. Перформативні мистецтва тут надавали голос тим, хто не мав права голосу. В обох цих містах виконавці джазу та року, театральні режисери й драматурги своїм мистецтвом говорили невимовне. Вони практично створювали саме той соціальний капітал, який мотивував до політичної та економічної трансформації. Після прочитання книги Блера Рубла складається враження, начебто повертаєшся з наповненої драйвом та урбанокреативом кругосвітньої подорожі.

Предмет дослідження праць вченого є надзвичайно актуальний для України: викликані війною та економічною ситуацією міграційні процеси в країні призводять до стрімкого зростання одних міст і занепаду інших. З переплетення неминучих конфліктів і життів народжуються новітні українські креативи міської культури. Перформативні і не тільки. Під час Революції Гідності, взимку 2013–2014 років таким креативом спалахнув київський Майдан, який практично став територією мистецтва. Останніми роками (2014–2017) у київській міській культурі домінують візуальні мистецтва. Київ буквально став столицею муралів, які творять митці з різних регіонів України та різних країн. Є серед них і ті, хто переїхав вимушено — подалі від війни, і хоче торкнутися кольорами околиць міста: змінити візуально сірі багатоповерхівки. Мурали часто викликають бурхливу полярну реакцію, гострі конфлікти у місті, особливо, коли з'являються на київських кам'яницях у середмісті. Кипить замішаний на конфліктах революції та війни київський урбаномистецький коктейль і вимагає ретельного аналізу.

Роботи Блера Рубла надають методологію для аналізу креативних пасіонарних урбаністичних сюжетів, всебічного вивчення міського простору, зокрема, його художньої компоненти. Вони спрямовані на пошук порозуміння через мистецтво у всій його розмаїтості.

Література

1. Аналітична доповідь. До щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2016. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslanya_new-cc2e3.pdf (дата звернення: 28.11.2017).
2. Рубл Б. Планетарний мегаполіс. Міста пристосовуються до глобальних змін клімату й нової економічної кон'юнктури // Український тиждень. 2012. № 35. 30 серп. URL: <http://tyzhden.ua/World/58938> (дата звернення: 28.11.2017).
3. Рубл Б. Прагматизм і плюралізм як рушії розвитку великого міста (Чикаго «позолоченої доби», Москва «срібного віку» та Осака епохи Мейджі). Київ: Стилос, 2010. URL: <https://www.wilsoncenter.org/publication/pragmatizm-i-plyuralizm-yak-rushiyi-rozvitku-velikogo-mista#sthash.IXVDCRQs.dpuf> (дата звернення: 28.11.2017).
4. Рубл Б. Капітал розмаїтості. Транснаціональні мігранти у Монреалі, Вашингтоні та Києві. Київ: Критика, 2007.
5. Рубл Б. Новітнє право на українське місто. Київ: Зовнішторгвидав України, 2009. URL: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CityRight_ukr.pdf (дата звернення: 28.11.2017).
6. Шліпченко С. Інтерв'ю з Блером Рублом: Шанс зустрічі з іншими людьми є тим, що створює багатство міста // Анатомія міста. Київ: Смолоскип, 2012. С. 50–59. URL: http://ua.boell.org/sites/default/files/downloads/anatomia_mista_book_2012-11-28.pdf (дата звернення: 28.11.2017).
7. Moussienko N. Kyiv Art Space. Washington: Willson Centre, 2013. URL: <https://www.wilsoncenter.org/publication/kyiv-art-space-2013> (last accessed: 28.11.2017).
8. Ruble B. Washington's U Street. A Biography. Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center Press, 2010.
9. Ruble B. The Muse of Urban Delirium: How the Performing Arts Paradoxically Transform Conflict-Ridden Cities into Centers of Cultural Innovation. Washington: New Academia Publishing, 2017.

References

1. Analitichna dopovid. Do shchorichnoho poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovishche Ukrainy v 2016 rotsi» [Analytical report. To the annual message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada «On the inner and international state of Ukraine in 2016»]. Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen, 2016. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslanya_new-cc2e3.pdf (last accessed: 28.11.2017).
2. Rubl B. Planetarnyi mehapolis. Mista prystosovuiutsia do hlobalnykh zmin klimatu y novoi ekonomichnoi koniunktury [Ruble B. Planetary megapolis. Cities accommodate to the global climate change and new economic situation] // Ukrainnyi tyzhden [Ukrainian week]. 2012. No. 35. 30 serp. URL: <http://tyzhden.ua/World/58938> (last accessed: 28.11.2017).

3. *Rubl B.* Prahmatyzm i pliarizm yak rushii rozvytku velykoho mista (Chykaho «pozolocheni doby», Moskva «sribnoho viku» ta Osaka epokhy Meidzhi) [Ruble B. Pragmatism and pluralism as the developmental forces of a big city (Chicago of the Golden Age, Moscow of the Silver Age, and Osaka of the Meiji era)]. Kyiv: Stylos, 2010. URL: <https://www.wilsoncenter.org/publication/pragmatizm-i-plyuralizm-yak-rushiyi-rozvytku-velikogo-mistaNo.sthash.IXVDCRQs.dpuf> (last accessed: 28.11.2017).
4. *Rubl B.* Kapital rozmaistosti. Transnatsionalni mihranty u Monreali, Vashynhtoni ta Kyievi [Ruble B. Creating Diversity Capital: Transnational Migrants in Montreal, Washington, and Kyiv]. Kyiv: Krytyka, 2007.
5. *Rubl B.* Novitnie pravo na ukrainske misto [Ruble B. Establishing a New Right to the Ukrainian City]. Kyiv: Zovnishtorhvydav Ukrainy, 2009. URL: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CityRight_ukr.pdf (last accessed: 28.11.2017).
6. *Shlipchenko S.* Interviu z Blerom Rublom: Shans zustrichi z inshymy liudmy ye tym, shcho stvoriuie bahatstvo mista [Shlipchenko S. Interview with Blair Ruble: “The wealth of the city lies in the chance meetings of people simply because they are in the city”] // Anatomii mista [Anatomy of a city]. Kyiv: Smoloskyp, 2012. S. 50–59. URL: http://ua.boell.org/sites/default/files/downloads/anatomia_mista_book_2012-11-28.pdf (last accessed: 28.11.2017).
7. *Moussienko N.* Kyiv Art Space. Washington: Wilson Centre, 2013. URL: <https://www.wilsoncenter.org/publication/kyiv-art-space-2013> (last accessed: 28.11.2017).
8. *Ruble B.* Washington’s U Street. A Biography. Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center Press, 2010.
9. *Ruble B.* The Muse of Urban Delirium: How the Performing Arts Paradoxically Transform Conflict-Ridden Cities into Centers of Cultural Innovation. Washington: New Academia Publishing, 2017.

Наталія Борисовна Мусієнко

Исследователь городского пространства

Аннотация. Аналізуються научні ізыскання Блера Рубла, американського ученого-урбаніста, першого почесного доктора Інститута проблем сучасного мистецтва НАН України. В частині, його дослідження перформативних мистецтва як каталізаторів превращень конфліктних зон міст в центри культурних інновацій.

Ключевые слова: городское пространство, перформативные искусства, культурная дипломатия.

Natalia B. Musienko

Researcher of urban space

Summary. The article analyzes the academic accomplishments of the American scholar Blair A. Ruble, who is the first honorary doctor of the Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine. His findings and researches of the performing arts, how they transform conflict-ridden cities into centers of cultural innovations.

Keywords: urban space, performing arts, cultural diplomacy.